СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 233. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 7-го жовтня, 1925. VOL. XXXIII. No. 233. Jersey City, N. J., Wednesday, October 7. 1925. THREE CENTS

Межипарляментарна юнія дебатує способи замирення европейських ворогів.

ВАШИНГТОН, 5. жовтня. — Майже цілі нинішні збори посвятила Межипарляментарна Юнія питанню найдення способу, яким можнаби довести до мирнійших відносин межи европейськими державами.

Головно увагу підчас сеї дебати присвячено плянови ґенерала Спірса, після котрого мирнійші відносини межи ворожими собі державами можнаби завести через встановлення межи такими державами невтральних округів, на яких не вільноби будувати фортец, удержувати більшої маси війска, та взагалі робити щось такого, що моглоби легко провокувати другу державу. Колиб до сього доведено, то на думку ґенерала Спірса усуненоби богато тертя межи сусідними державами; сейчас пересталиби відбуватися пограничні напади, які так часто доводять до війни, а кромі сього можнаби докладно означити, що треба розуміти під нападом. Нападом називалобися тоді нарушення невтрального округа.

Ґенерал Спірс показував, що сей плян уже дає добрі висліди в відношенню межи Швецією а Норвеґією та межи Злученими Державами а Канадою. Члени конференції на загал схилялися до пляну проектодавця.

ОРҐАНІЗУЮТЬ НАЙБІЛЬШУ ПЕКАРНЮ В СВІТІ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — Кількох підприємців стало орґанізувати Дженерал Бейкінґ Корпорейшен, котра має обняти всі найбільші американські пекарні хліба, має мати 400 міліонів долярів закладового капіталу та сподіється робити річного бизнесу на 200 міліонів. Малаби вона обняти найбільші міста Америки. Осередок її мабуть бути в місті Болтимор.

ПЕРША ЖІНКА-АДВОКАТ ПЕРЕД НАЙВИСШИМ СУДОМ.

ВАШИНГТОН, 4. жовтня. — Найвисший Суд Злучених Держав буде мати нині першу нагоду чути адвокатську промову жінки. Є нею панна Сузен Брендайс, дочка Лиуса Брендайса, члена сього суду. З огляду на те, що адвокат одної сторони є його дочка, суддя не буде брати в засіданню участи.

ПРИГОДА ВОЗДУХОПЛАВІВ.

ТОЛІДО, Огайо, 4. жовтня. — Двох бальоністів, які відбували пробні лети бальоном над озером Ірі, впали підчас бурі в озеро. Через цілу ніч боролися вони з водою озера, один вичерпуючи воду з лодки, другий надуваючи бальон воздухом своїх легень. Над раном побачив їх один тягаровий корабель. Коли їх винято з води, вони були так вичерпані зусиллями, що оба зімліли.

Робили вони проби для одної компанії, котра задумує завести воздушне получення межи американськими містами.

ПРОГИБІЦІЙНИЙ СКАНДАЛ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — На приказ прокураторії арештовано тут яко вбийника полісмена Френсиза Даґена. Як каже прокураторія, сей полісмен убив бутлеґера, як сей не захотів дати йому хабара. З полісменом арештовано одного друкаря, котрий мав бути його спільником при вимушенню.

МАЛО НЕ НОВИЙ ВОЗДУШНИЙ ВИПАДОК.

ДІТРОЙТ, 4. жовтня. — Антін Фокер, відомий будівничий літаків, відбував тут пробні лети для летничих перегонів, урядженних фірмою Форда. Підчас одного лету літак Фокера попав на так звану воздушну кишеню, в якій воздух рідший, як довкола, і лишень чудом спасся від упадку, який певно буввби коштував його життя.

ПОЛЕКШІ ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — З 451 іміґрантів, що приїхало нині на кораблі Камеронії, іміґраційні урядники переглядали лишень 31. 420 відразу випущено на беріг, бо їх оглядини відбулися на другім березі.

ФАТАЛЬНА ЗАБАВКА.

НЮ ЙОРК, 5. жовтня. — 5-літна дівчина Нюйорчанка Людвика Вайсмана бавилася на ліжку в спальни в сей спосіб, що підскакувала в гору й падала на ліжку, тішучися при тім, як пружини ліжка підкидали її в гору. Підчас сеї забави пружини ліжка підбили її так сильно, що дитина вилетіла вікном на подвіря, побиваючися при тім так тяжко, що померла зараз по приїзді до шпиталю.

ЖИВЦЕМ ПОГОРІЛИ.

ЛУИСТОН, Айдаго, 4. жовтня. — В місцевій католицькій місії повстав огонь, котрий знищив притуловище для хлопців. В час пожару було там 31 хлопців, з чого вратовано 25. Шестеро згоріло на вугля. Всі діти належали до червоношкірих Індіян племени Нес Пері.

БУЛИ ЗАМУРОВАНІ 15 ГОДИН.

ЛАКПОРТ, Ню Йорк, 4. жовтня. — Підчас уставлювання нової каси в місцевім банку Найеґра Кавнті Нешенел Банк припадково заскочили двері старої каси, захоплюючи в середині 4 робітників, занятих уставлюванням каси. Через цілих 15 годин працювали другі робітники, заким прорубали двері каси та дісталися до середини. Мимо прикрої недостачі воздуха „вязники" не потерпіли тяжко на здоровлю.

НАРІКАЄ НА БРАК ЄДНОСТИ МЕЖИ ЖИДАМИ.

НЮ ЙОРК, 5. жовтня. — Вчора отворено тут пятий річний конґрес американських Жидів. Підчас урочистого отворення конґресу промовляв почесний голова банкир Натан Штравс, нарікаючи на брак згоди серед Жидів.

ЗМЕНЬШЕННЄ ЗАСІВНОЇ ПЛОЩІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

По даним зібраним федеральним міністерством хліборобства у Вашинґтоні, скількість фарм в Злучених Державах зменьшилася в 1924 році на 30,000, а простір засівної площі на 1,200,000 акрів. Се представляє собою зменьшеннє скількости фарм на пів одного відсотка. З невикористаних засівних акрів коло 1,000,000 ужито на пасовиска для худоби.

Те зменьшеннє засівної площі тим дивнійше, що одночасно у всіх частинах Америки чистять і висушують цілі райони, щоб зробити їх здатними для хліборобства. Взагалі в минулім році зареєстровано поверх 25,000,000 акрів лежачих пусткою, — простір в десять раз більший, ніж земля, що в тім самім році була розчищена й пристосована для господарства.

Зменшення кількости фарм особливо помітно в стейтах Мизурі, Мишиґен, Айдаго, Алабама і Джорджія. Подекуди воно пояснюється тим, що дві або три фарми злучено в одно господарство. Деінде, передівсім в „бавовняному поясі", воно було наслідком шкоди заподіяної сільському господарству всякими шкідниками в роді „бол вівіл". Число фарм збільшилося в Минесоті, в Савт Дакоті, в Небрасці і центральній та південній частині Калифорнії.

Щодо зменьшення засівної площі, то воно особливо помітне в Ілиной і Мизурі, де значно зменьшено засіви кукуризи.

Пустуючої землі, вповні здатної для хліборобства, особливо богато в південних стейтах, в Мишиґен, Вискансин, Монтані і Ореґон. В чотирнайцяти стейтах нараховано з них по більш як по міліонови невикористаних акрів.

ЗНОВУ ГОЛОДІВКА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ У ЛЬВОВІ.

В четвер 27. серпня розпочалась рівночасно у т. зв. Бриґідках у Львові й у вязниці при вул. Баторого голодівка політичних вязнів. У Бриґідках голодує 22, на Баторого 38 вязнів, мета голодівки: боротьба за елементарні права належні політичним вязням, як: прохід з можністю мінімальної свободи рухів (у Бриґідках підчас проходу на вязничному подвірі не вільно не то сісти на хвилину але й оглянутися!), купіль раз в тиждень, цензуровані леґальні часописи, відсепаруваня політичних вязнів від кримінальних, людяне відношення адміністрації, признання постійної делеґації вязнів, дозвіл на вибір мужа довіря з правом контролі передаваних вязням з зовні харчів і заборона кидання вязнів до темниці без подання мотивів на письмі. До скількости голодуючих нині вязнів прибудуть мабуть ще нові, так що з нинішним днем (1. вересня) голодуватиме у Львові біля 80 політичних вязнів. Характеристичним моментом на відносини, пануючі у львівських вязницях, є нпр. те, що політичні вязні, вже три тижні тому арештовані, не то не дістають дозволу на побачення з кимнебудь зі світа, але й не можуть допроситися лікаря, який ствердив би побої, нанесені при арештуванні. З голодуючих майже половина — це Українці (головно у Бриґідках), решта Жиди.

НАСЛІДКИ ВИБУХУ МАШИНИ ДО ВАРЕННЯ ГОРІВКИ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — В одному місцевому шпиталі вмирає на недугу нирок полісмен Луиіс Лот, котрий будучи колись членом прогибіційного відділу поліції, був підчас пожару домашньої машини до варення горівки. Машина вибухла, а покалічений полісмен умирає нині, тр роки після випадку.

„РЕАЛЬНІ" НАСЛІДКИ ЖИДІВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ УГОДИ.

Спочатку серпня відбулася цікава розправа в суді в Тчеві (Діршау, на границі „данц. коридору"). Обвинуваченими були 3 члени Управи „Ліґи оброни ойчизни і вяри". — Начальник залізн. стації, урядник староства й один міський функціонар. Вони оголосили були чорну лісту людей, які купують у Жидів. Чотири поліціянти, яких називска теж туди попали, виточили перед судом справу за обиду й підривання загальної пошани такою тенденційно - настирливою відозвою. Поліціянти зізнали під присягою, що вони дійсно купували у двох жидівських крамницях, але що їм вільно купувати, де їм подобається, тим більше, що Жиди теж „обивателє", до того ще й льояльні етц." Питання прокуратора, чи вони купували „у білий день", поліціянти потвердили. Прокуратор виголосив на те філіпіку в обороні підсудних та цілої антисемітської „Ліґи Оборони Ойчизни", домагаючись звільнення. Бачучи таке становище прокуратора, два позовники-поліціянти хотіли вийти зі салі розправи. За такий прояв „легковаження суду" засуджено їх з місця на кару по 30 зол., а зате 2-ох обвинувачених увільнено цілком, а одного присуджено на — 2 золоті! Шумні декларації про перелом в настроях польського громадянства відносно Жидів у звязку з угодою пп. Райхів, Тонів і Ґрабских находять у наведеній картині яскравий доказ.

АМНЕСТІЯ ДЛЯ РОСІЙСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ.

Советський амбасадор у Берліні заявив, що 17. жовтня в Москві оголоситься амнестію для всіх російських еміґрантів за границею з нагоди 8-літних роковин істнування СРСР.

ВБИВСТВО ПОЛІЦІЙНОГО КОНФІДЕНТА.

В Пинську 31. серпня вбили на вулиці незнані люди конфідента поліції Абр. Тайтельбавма.

СТАТИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА.

Від Українського Т-ва Прихильників Освіти у Відні отримуємо такі дані: В шкільнім році 1924/25 було записано на Високих школах в Австрії українських студентів 283, в тім 36 женщин. Це число було розділене на Відень, Ґрац і Леобен в ось такім відношенню: Відень 166 студентів. Університет: медицина 37 студентів, в тім 7 женщин. Універ. фільософія 36 студ. в тім 15 женщин. Універ. право 10 студ. Університет. державознавство 5. Висока Торговельна Школа: 39 студентів, в тім 3 женщини. Висока Рільнича і Лісова Школа: 27 студентів. Техніка: 10 студентів. Ветеринарія: 2 студенти. Ґрац 80 студентів. Університет. медицина 38 студентів, в тім 4 женщини. Університет. фільософія 26 студ., в тім 7 женщин, Унів. право 4 студент. Університет. державознавство 1 студент. Техніка: 11 студентів. Леобен: 27 студентів. Висока Гірнича Академія: 27 студентів.

ВЕЛИКАНСЬКИЙ БАНКОВИЙ СКАНДАЛ У ЛЬВОВІ.

Несподівано вийшли на світ махінації кількох людців, які потрясли цілим фінансовим світом не то Львова, а й Польщі, підірвали знову довіря закордону до польської фінансієри й промислу, спричинили новий застій у кредитовому русі, защо відпокутує таки сіра маса громадян. Наслідком обманчивої операції чеками на Ню Йорк, виставлюваними д-ром Кольніком, як прок. одного з найбільших польських банків у Львові (був. Фльоріянка), є пошкодовані на головокружну суму 900,000 долярів! Жертвою впали десятки поважнійших банкових інституцій у Польщі й чимало банків закордону. Спільником у тих махінаціях, що полягали на покутних операціях готівкою, призначеною на покриття чеків, був дир. і власн. великої фабрики шкір (ґарбарні) „Маґаза" у Львові, Пістинер. Пістинера арештовано, Кольнік завчасу втік. При ревізії в помешканні одного посередника найдено кількадесять тисяч долярів, 5 кґ. золота й силу всякого майна. Цей скандал є сензацією дня.

РОКОВИНИ ЗРУЙНОВАННЯ ЗАПОРОЖСЬКОЇ СІЧИ.

Дня 14. серпня минуло 150 літ від дня видачі ославленого маніфесту Катерини II. про зруйновання Запорожської Січи та вивезення останнього кошового отамана Кальнишевського в Соловецький монастир на Білому морю. Память цих ганебних актів московського насильства зберігли народні думи про „Катерину — сучу дочку" та про „Чорну галку", що мала принести від „Кальниша" вісти...

ВОЄННИЙ СТАН МІЖ ЛИТВОЮ І ПОЛЬЩЕЮ.

Литовське посольство в Берліні оголосило комунікат у звязи з польсько-литовською конференцією, що має бути в Копенгазі. Посольство заявляє, що польсько-лит. взаємини не поправилися, бо Польща займає Вильно. Між Польщею і Литвою є воєнний стан. — Від 1. вересня до 1. жовтня є в Ковні збірка грошей на відібрання Вильна Польщі. Досі зібрали 114,460 литів.

Конференція аліянтів з Німцями як „рівних з рівними".

ЛОКАРНО, Швайцарія, 5. жовтня. — Сюди зїхались уже аліянтські і німецькі міністри на конференцію у справі запоруки німецько-французької границі.

Німецький канцлер Лютер і міністер закордонних справ Штреземан натякнули виразно на се, що сі мирові переговори можуть бути успішні лиш тоді, коли аліянти будуть говорити з Німцями як рівні з рівними.

На се сьогодня відповів британський міністер закордонних справ Чемберлейн, що се дійсно перша конференція від скінчення війни, на якій аліянти з Німцями говорять як рівні з рівними. Він заявив, що „ніхто тут не накладає зобовязань ані не ставить домагань, бо всі тут представники вільних і рівних народів".

Вкінці він додав, що Британці прибули до Локарна, щоб дати змогу померщій минувшині поховати померших.

Німці скористали із сеї заяви і зараз міністер Штреземан видвигнув свої два домагання до аліянтів, які, казав, ствердять, що на конференції переговорюють рівні з рівними.

Він домагався, щоб аліянти згодились:

1. — Що Франція не має права переводити своїх війск через Рейнщину і цілу Німеччину.

2. — Що Німеччина приступить до Ліґи Народів яко невтральна держава, бо з уваги, що вона цілком розоружена, вона не може брати участи у жадних війнах і тимсамим не може згодитись на воєнні операції на її території.

Німецькі делеґати виразно заявляють, що Франція може лищити собі засторогу переходу Рейнщини у випадку зачіпки з боку Німеччини, але Німеччина не хоче оставити свободи переходу її території задля військової помочі Польщі або Чехо-Словаччині проти других держав, себто советської Росії.

КАЖУТЬ, ЩО КОНФЕРЕНЦІЯ ЗАТЯГНЕТЬСЯ.

ЛОКАРНО, 5. жовтня. — Британський міністер закордонних справ Остен Чемберлейн заявив, що „або прийде до дійсного мира на локарненській конференції або ніколи".

Англія, як тут говорять, хоче „Европу замирити" на сій конференції і длятого буде настоювати, щоб вона тривала поти, поки дійсно не прийде до „замирення".

З уваги на те, кажуть, конференція потягне довго.

ЧЕХИ І ПОЛЯКИ „ГОСТІ".

ЛОКАРНО, 5. жовтня. — В середу приїдуть сюди представники Чехо-Словаччини і Польщі. Їх допустять в четвер на конференцію яко „гостий".

Франція силкується переперти своє домаганнє, щоб Німеччина запоручила також незайманість теперішних своїх границь з Чехо-Словаччиною і Польщею, але про се нема бесіди, бо Німеччина се домаганнє рішучо відкидає. Вона щонайбільше згодиться, щоби граничні спори між ними вирішувано мировими судами. У сьому, як запевнюють, і Англія підпирає Німеччину.

НІМЕЧЧИНА УСПОКОЮЄ АЛІЯНТІВ.

ЛОКАРНО, 5. жовтня. — Німецька делеґація успокоювала аліянтських представників, що новий німецько-російський торговельний договір в нічому не звертається проти аліянтів. Британський міністер Чемберлейн висловив з того приводу своє вдоволенне.

ШТРЕЗЕМАН ЗАХОРІВ.

ЛОКАРНО, 5. жовтня. — Німецький міністер закордонних справ Штреземан захорів ізза зміни клімату (в Локарно тепер тепло) і через те завтріщню раніщню конференцію відкликано.

ОБЄДНАННЄ ХЕМІЧНИХ ПРОМИСЛОВЦІВ.

БЕРЛІН, 5. жовтня. — Німецькі хемічні промисловці обєдналися в один союз з капіталом у висоті $160,000,000. Сей союз хоче завоювати світовий ринок для своїх хемічних продуктів.

Се вже друге промислове обєднанне. Недавно довершено обєднання великого німецького сталевого промислу, а можливо, що й інші промисли підуть сею дорогою.

ІЗЗА ПОСОЛЬСЬКОЇ КРИТИКИ.

РИМ, 5. жовтня. — В австрійському парляменті виголосив соціялістичний посол Елленбоген промову, в якій дуже остро скритикував Італійське фашістське правительство.

Се викликало тут велике невдоволенне і премієр Муссоліні доручив свому послови у Відні домагатись іменем Італії сатисфакції. Австрійське правительство заявило жаль зі свого боку з приводу сеї події, але Муссоліні сим невдоволений і домагається більшої сатисфакції.

ІТАЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ-ФАШІСТИ ГОДЯТЬСЯ З КАПІТАЛІСТАМИ.

РИМ, 5. жовтня. — Конференція фашистських робітничих юній підписала умову з Ґенеральною Федерацією Промислу, на основі якої годиться покинути боротьбу при помочі страйків за заробітні платні, час праці, умови праці і т. д., а полагоджувати спори мировими судами.

Обі сторони приймають засаду співділання замісць боротьби і признають лише себе за умовні сторони, чим виключують соціялістів.

ПРАВА ДЛЯ КУРИЙ.

ВАРШАВА, 4. жовтня. — Тут оголошено тайний російський розпорядок до граничних сторожий, в якому наказано, щоб не вязнили осіб, які перейшли би границю з Польщі, а також віддавати Польщі худобу і кури, які переходять границю.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СТРАЙКИ А ОБЕЗПЕЧЕННЄ

Великий страйк майнерів твердого вугля, котрий легко може потревати пару місяців, звертае увагу на одну важну справу. Як відомо, страйк відразу відтинае робітникам правильні жерела їх приходу. З розпочаттєм страйку робітники сейчас покладаються на свої ощадности, на гроші, зложені в щадницях, банках та юніях. Вони починають споживати те, що вони давнійше назбирали собі, що вони давнійше відорвали від уст собі й своїй родині. Кінця страйку ніхто не знае, і кождий страйкар готуеться на найдовший. Він обтинае свої видатки, знаючи, що від того, як довго він потрафить видержати на своїх ощадностях, може залежати побіда в страйку. Він знае, що бували страйки, які можнаби було виграти, якби робітники могли передержати ще кілька неділь довше.

З того всего виходить природне стремління страйкуючих робітників до обтинання всіх своїх видатків підчас страйку. Богато перебираеться в дешевші мешкання, другі відрікаються напитку, дехто відучуеться від тютюну. В часи страйку звичайно підупадають вкладки в товариства, до яких належуть страйкуючі робітники. І в такі часи часто відступае богато членів зі запомогових організацій. Відступае не тому, що вони вважалиби обезпеченне непотрібним, — хто, як хто, але страйкар добре розуміе значінне організації, — але просто тому, що гроші на все не вистарчають. Він обтинае свої видатки на запомогову організацію так само, як обтинае свої видатки на другі цілі.

І ось власне се й е питанне, над яким треба застановитися. Чи роблять розумно ті, які в час страйку обтинають свої видатки в той спосіб, що перестають платити свої вкладки до запомогової організації?

На що належить робітник до запомогової організації? На те, щоби забезпечити себе на випадок каліцтва або недуги, а свою родину на випадок смерти. Чи в страйку він не потребуе такого забезпечення? Чи, як робітник страйкуе, то йому ніяка небезпека не грозить для його здоровля, для його життя? Певно, що сих небезпек дещо менче, але все таки їх е досить. З сеї причини всякий робітник повинен належати до запомогової організації, а в час страйку не повинен від неї відступати.

Та дехто може сказати: Я перестану платити тепер, а коли страйк скінчиться, то я приступлю назад. Так певно думае собі богато страйкарів. Та хто так думае, не бере під увагу всіх сторін питання, а відомо, хто так думае, добре не думае. Не бере він під увагу того, що кождий член запомогової організації, котрий відступае на кілька місяців з організації, тим самим тратить ті права, які він уже набув. Коли він належав до організації кілька літ та платив вкладки після свого віку при приступленню, то він тепер сі права втратить, і при новім приступленню до тої самої організації буде примушений платити вкладки після свого віку при своїм другім приступленню, отже вкладки висші, може навіть поважно висші. Можливе навіть таке, що коли йому прийдеться приступати в друге, він побачить, що він не буде могти вже приступити назад на ту суму, на яку він був обезпечений передтим.

Ось чому розумний чоловік сього не зробить. Він не відступить від організації, коли членство в тій організації йому конче потрібне, а відступаючи від організації, він наражуеться на поважні втрати. Розумний чоловік не буде ощаджувати в час страйку в той спосіб, щоби відступати від запомогової організації. Коли страйк примушуе його ощаджувати, то він буде ощаджувати на всему другому, але не на тому, що для його родини е може чи не одинокою дошкою ратунку на случай якого нещастя для головного прокормителя сім'ї. Він буде ощаджувати на тютюні, на напитку, на одінню, але не буде ощаджувати на забезпеченню для своєї родини. Він не буде покидати сих ощадностий, які він зложив у касі своєї запомогової організації за час свого довголітнього членства, коли відступаючи від організації, він тратить їх безповоротно, бо покидати свое заощаджене майно чейже ніхто не назве ощадностю, ні розумним кроком.

Отсе е ті справи, над якими мусить застановитися добре кождий робітник, коли страйк в його фабриці чи майні поставить його в скрутне положенне та примусить його обтинати свої видатки. Страйк се час безробіття, і робітник тоді мае досить часу задуматися над кождим своїм кроком. Він тоді може розважити на всі боки се важне питанне, та не робити загонистого кроку, якого він відтак мусівби тяжко жалувати. Справа ясна, і хвилина поважної застанови вистарчить, щоби переконати кождого, що обезпеченне в запомоговій організації се е послідна річ, на якій повинно ощаджуватися. Поза найнеобхіднійшою їдою, одіннем та мешканнем се найважнійша справа для кождої родини в Америці, і тому той, хто відступае від організації, поповняе супроти власної родини непростимий злочин.

ГРОМАДЯНИ!—

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ ЖЕРТВУ НА ГОЛОДНЕ СЕЛО?

КОЛИ У ВАС БЄТЬСЯ СЕРЦЕ ЛЮДИНИ, ТО ВОНО ВІДЧУЕ ЛЮДСЬКУ МУКУ!

КОЛИ-Ж ВИ ЛЮДИНА, ТАК ПОМОЖІТЬ СВОМУ НАРОДОВИ ВИЙТИ НА ШЛЯХ ВОЛІ!

[illegible] сердечної обідки шліть негайно [illegible]

ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА

Останне розпорядженне п. Грабського викликало, як можна було сподіватись, величезне обуренне у найширших кругах українського громадянства в Галичині, якого першою явою були масові віча, довірочні збори й наради. Показуеться, що оголошенне того нечуваного у демократичній републиці розпорядження в останньому тижні вакацій не зуміло приспати й змилити загальної уваги й українське громадянство оцінюе як слід великанську вагу нанесеного удару. Віча й наради, хоча словними протестами, ведуть до органїзованої протиакції, яка мати-ме на меті паралїжувати затії польонізаторів.

Віче у Львові.

Заповіджене на 30 серпня с. р. шкільне віче у Львові дирекція поліції заборонила, причому сконфіскувала вічеві афіші. Яко причину заборони подано, як звичайно: „обаву про заколот публичного спокою". Народня Організація м. Львова, яка скликувала віче, інтервеніювала в сій справі у воеводи Ґарапіха. Наслідком сеї інтервенції директор поліції Райнлендер відкликав попередню заборону, з тим, що обовязав президию Народньої Організації до особистої відповідальности за порядок віча та змінив згори текст резолюцій.

Відклик заборони віча прийшов щойно в суботу, і не можливо було поширити як слід по цілому Львові вістки про віче, і хотяй був зливний дощ, то всетаки саля Музичного Інститута ім. Лисенка у Львові заповнилась у неділю вполудне по береги. Було присутних близко 1,000 осіб, головно українського міщанства.

Відкрив віче інсп. І. Ліщинський; головою віча вибрано д-ра О. Марітчака. Реферати виголосили: інсп. І. Ліщинський, про значінне останнього польського міністерського розпорядження, яке касуе українське середне шкільництво, та суддя Вол. Целевич про становище, яке українське громадянство повинно заняти відносно того розпорядження.

Інсп. Ліщинський переповів у рефераті коротко всі етапи, якими змагала досіль польська шкільна влада до польонізації та руйнування українського шкільництва. Закриття хлопячих відділів української учительської семинарії і школи вправ; впровадженне польської „урядової" мови до всіх, навіть приватних українських шкіл; примус навчання предметів історії і географії та науки про Польщу в польській мові, масове переношенне і дискваліфікація учительських сил; редукція кляс; шикани проти істнуючих шкіл і постійне заляскуванне закриттем їх (нпр. як зі школою ім. Шашкевича у Львові), — все те було приготованнем до оголошення останнього розпорядку про так звану „утраквізацію."

Замісць вести науку у двох мовах таким робом, щоб діти знали кождий предмет в тих обох мовах, розділюеться предмет навчання на дві категорії в той спосіб, що всі суттеві предмети викладаються лише по польськи, а для української мови призначуеться три предмети: мертву латину, рисунки й ґімнастику, себто такі предмети науки, де викладова мова не грае майже жадної ролі. Та й то такої „утраквізованої" школи польські діти взагалі не будуть бачити, бо їм оставлено свободу застереження і вибору, не кажучи про те, що вони мають до розпорядження незаторкнених більше десятка інших польських ґімназій у Львові. **Лише українські діти примушені без вибору ходити до спольонізованої школи.**

Якщо, українське громадян- [illegible] той новий удар Грабського, то воно може сподіватись в слідуючому році польонізації не лише чергових кляс, але й усіх решти кляс школи.

Суддя В. Целевич, яко слідуючий референт, візвав українське населення ставити відповідний організований спротив сьому замахови Грабского на українське шкільництво.

Українці мусять брати собі приклад з поведення директора IV. польської гімназії у Львові, який заявив в імени вчительського збору та в імени батьків, що на т. зв. утраквізм ніколи не погодиться. Досіль понесли ми на полі середнього шкільництва важкі втрати. 18 середних шкіл — гімназій, реальних і комерсійних — які істнували за української влади на північно-західних українських землях (на Волині, Холмщині й Поліссі) польська влада на протязі двох літ зліквідувала. Тепер іде черга на українські середні школи в Галичині. Батьки дітий і учительський збір не реагували як слід на введенне до українських середних шкіл внутрішньої і зовнішньої польської урядової мови. На 760 середних шкіл в Польщі е разом усього 14 українських. Деякі середні польські школи не хотять приймати української молоді. Нам хотять зупинити зріст української інтелігенції.

Остання пора отрястись з вродженої байдужности і сказати тверде слово: „Досить!" Українські батьки не сміють посилати своїх дітий до утраквістичних шкіл. За батьками мусить стати загал громадянства, Побіч сеї акції слід вносити масові протести до всіх відповідних краєвих, державних і закордонних чинників. Досвід учить, що тверда й рішуча позиція в шкільній справі, без страху за втрату посади чи вилучення зі школи, спонукувала владу до перевірки своїх розпоряджень.

Після рефератів забрали голос у дискусії: пп. Агатон Добрянський (палка промова іменем бувших україн. старшин з покликом до витревалости й завзяття у загальній боротьбі за національні права, зокрема шкільництва), М. Галібей, проф. В. Білецький, студ. Й. Цурковський і и.

Віче закінчено одноголосним приняттем резолюцій та відспіванием гимнів: „Не пора" й „Ми гайдамаки."

Резолюції.

1) Українці громадяни, зібрані на вічу дня 30. серпня у Львові, закладають як найрішучійший протест проти розпорядків львівської кураторії, які стремлять до обмеження й касовання прав українського народу на полі шкільництва, здобутих за часів австрійської влади.

2) Зокрема зібрані на вічу громадяни протестують проти розпорядку міністра освіти з дня 18. серпня, 1925, який появився у виконанню закону з 31. липня 1924, уступ 6. Сей розпорядок суперечить саме отому уступови згаданого закону; суперечить духови польської конституції, а найважніше: стоїть в різкій суперечности з зобовязаннями Польщі на міжнародній арені.

3) Дух новітньої педаґоґіки вимагае навчання учеників в рідній мові і тому ми мусіли-б як найбільш рішучо виступити проти вводження в українських школах двомовного викладу взагалі, одначе розпорядок міністра освіти з 18. серпня с. р. вводить на ділі під покровом утраквізації ,польонізацію українського середнього шкільництва, бо навчанне одної тільки і то мертвої латинської мови по українськи (рисунки і ґімнастику годі числити за [illegible]) [illegible] степенно проводженою повною польонізацією всіх українських середних шкіл.

4) Сьогоднішне віче рішучо протестуе теж проти обіжника львівської кураторії, з 22. червня, 1925, яким буцімто у виконанню уступу 7 закона з 31. липня, 1924, вводиться в українські приватні середні школи навчанне в польській мові крім мови й літератури польської ще й історії, ґеографії та науки про сучасну Польщу.

5) Сьогоднішне віче стверджуе, що згадані розпорядки вкорочують права набуті на протязі літ ще за австрійських часів. Сими розпорядками відбирається 7-ми міліоновій масі українського народу змоги вчити своїх дітий в середних школах у рідній мові, а вкінці польонізаційну систему перекидуеться і на українські приватні середні школи, примушуючи вчити в них так важних предметів як історія й ґеоґрафія в чужій мові.

6) Віче громадян Українців Львова взиває української суспільність до як найрішучійшої боротьби законними засобами проти сих розпорядків, в першу чергу до масових протестів.

7) Віче громадян Українців Львова констатуе, що так пізним оповіщенням обох розпорядків компетентні шкільні чинники поставили батьків учеників першої кляси українських гімназій у Львові, Перемишлі і Тернополі, які мають бути нібито зутраквізовані, перед доконаним фактом і хочуть примусити їх дітий до науки в польській мові, хоч батьки записували їх до українських шкіл.

8) Віче закликае всі політичні партії та громадські організації до як найрішучійшої акції за оборону українського шкільництва; приймае з вдоволенням до відома ініціятиву УНДО в сім напрямі і закликуе суспільність до однодушного підтримання його починів.

Віче в Тернополі.

Одночасно відбулось масове віче у сій самій справі у Тернополі.

Принято дуже острі резолюції.

Довірочна нарада батьків.

В неділю, дня 30. серпня, 1925, відбулась довірочна нарада батьків учеників I. кляси обох українських ґімназій у Львові.

По дискусії вирішили батьки одноголосно:

1) Як найрішучійше запротестувати проти зєднання українських ґімназій з польськими і проти утраквізації, а в дійсности польонізації першої кляси українських ґімназій у Львові.

II) Не посилати своїх дітий до утраквістичних кляс, а домагатись привернення української мови навчання в першій клясі.

III.) Вислати телеґрами в тій справі до міністра освіти у Варшаві і до Ґенерального Секретаріяту Ліґи Народів у Женеві.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі;

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописи, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребуе, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показуе, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезий недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Заклик Українського Громадського Видавничого Фонду у Празі.

Найміцнішою підставою і забезпекою самостійного істнування нації е головним чином власна самостійна духова культура, що виростае разом із розвитком рідної школи й рідної книжки.

Українське громадянство цілком вірно зрозуміло й відчуло потребу рідної школи, але й досі ще не оцінюе **як слід вагу рідної книжки**.

А тимчасом, поки немае в нас української книжки з усіх галузей знання та освіти, доти не може бути й справжньої української школи. Тому треба нарешті стати культурно на власні ноги й дати в руки українським професорам і учителям, студентству, середнешкільникам і взагалі, хто тільки прагне загальної і фахової освіти, свою українську книжку!

За-для цього Українці в Чехословаччині утворили **Український Громадський Видавничий Фонд**, який поставив собі метою дбати в першу чергу про видання наукових праць, підручників для високих і середніх шкіл, наукової народньої літератури — і взагалі друком служити справі будування власної української культури.

Найперше завдання Українського Громадського Видавничого Фонду — вишукувати та збірати кошти, потрібні для масового видання українські книжки — щоб не лежала роками в рукописах, готові та вартісні праці українських наукових письменників, щоб живо й без видавничих перепон розвивалась українська наукова творчість, щоб кожну важнішу прогалину в нашій науковій літературі можна було чим швидче заповнити зразковими перекладами з чужих мов.

Українське громадянство в Чехословаччині щиро відгукнулось на заклик про організацію Українського Громадського Видавничого Фонду, і на 1-е серпня 1925 р. мав він уже 108 членів-вкладчиків, а серед них 26 українських установ та організацій, а саме: 1) Укр. Громадський Комітет в ЧСР, 2) Укр. Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі, 3) Укр. Інститут Громадознавства в Празі, 4) Громада Кубанців у Празі, 5) Українська Селянська Спілка на еміграції в ЧСР, 6) Український Університет у Празі, 7) Укр. Т-во Пластичного мистецтва в Празі, 8) Укр. Жіночий Союз у Празі, 9) „Українська Хата" в Празі, 10) Громада Студентів-Емігрантів з Вел. України, 11) Громада Студентів Укр. Господарської Академії в Подебрадах, 12) Громада студентів Укр. Педагогічного Інституту в Празі, 13) Громада слухачів Матуральних Курсів у Празі і окремо 14) Гурток Українців-Кубанців Матуристів у Празі, 15) Укр. Академічна Громада в Брні, 16) Укр. В-во в Катеринославі, 17) В-во „Дзвін," 18) В-во „Український Студент", 19) В-че Т-во при Укр. Госп. Академії в Подєбрадах, 20) В-во „Нова Україна," 21) В-во „Чорномор," 22) В-во „Вільна Спілка" в Празі, 23) Т-во Української Молоді, Берлін—Прага, 24) Український Клюб у Женеві, 25) Книгарня „Січовий Базар" в Ню Йорку, 26) Т-во Допомоги збігцям з України в Калуші.

На серпень місяць 1925 р. Фонд випустив уже 18 книжок із таких галузей знання: техніка, математика, сільське господарство, педаґоґіка, медицина, гігієна, статистика, кооперація, цукроварство, всесвітня історія, фільософія, музика, рідне краєзнавство, укр. театр, укр. мистецтво. Всіх рукописів до видання в Фонді зложено досі більше 200.

Видання 18 [illegible] кількістю 39.000 примірників книжок; загальна ціна всіх цих видань Фонду досягае суми 1.866.000 кч. (коло $53.000).

Тих коштів готівкою Фонд, звичайно, не мав, і не міг зібрати, але велика мета і совісна праця Фонду швидко звернула увагу друзів і прихильників наших, і завдяки поданій допомозі з їхнього боку Фонд міг осягнути досі бодай такі результати.

Але-ж, щоб таке довіря, допомога й кредит чужих були й **надалі** — це залежить найбільше **від розповсюдження випущених уже видань Фонду та від припливу нових вкладчиків-Українців.**

До цього ми й закликаемо гаряче всіх Українців. Хай кожен стане скоріще в пригоді справі, чим може!

Членом Фонду може бути кожний, хто вплатив хоч одну позичку-вкладку в 1000 кч. (30 дол. або 60 карб. зол.). Платити можна і частками, скільки хто може. Хто вплатив повну вкладку 1.000 кч., стае дійсним членом Видавничої Ради, що керуе всіма справами Фонду; вкладка в 300 кч. дае право дорадчого голосу в Видавничій Раді. Поворот позички кожному вкладчикові Укр. Громадський Видавничий Фонд ґарантуе всім своїм майном. Інституції, організації та окремі особи, крім членських позичок-вкладок, можуть вносити до Фонду гроші й на свої спеціальні фундації на видання, присвячені памяті видатних осіб чи подій, чи на видання якихось інших окремих праць, з волі фундатора.

Таких фундацій мае Укр. Гром. Видавничий Фонд уже 4: 1) фундація імени Гр. Чупринки — Комітету Укр. Т-в у Ню Йорку, для видання в першу чергу творів Гр. Чупринки; 2) Селянська фундація — Укр. Селянської Спілки в Чехословаччині, на видання науково-освітньої літератури, 3) фундація Укр. Інституту Громадознавства в Празі — на видання збірника „Суспільство" і взагалі праць з поля громадознавства, 4) фундація Українського Університету — для видань Університету.

Кожна фундація мае свою окрему умову з Фондом.

Найкраще свідоцтво любови до рідної нації — найкращий вияв бажання зросту української літератури —

Позичка-вкладка в Український Громадський Видавничий Фонд!

Найкращий памятник батькам і родичам — на очах усього українського громадянства по всьому світі —

Закладання фундацій імени батьків і родичів при УГВФ на видання книжок змісту бажаного фундаторові.

Найкращий памятник самому собі —

Внесення коштів в Укр. Громадський Видавничий Фонд на видання корисних книжок з зазначенням на них імени жертводавця.

Підчас збройної боротьби — все для збільшення зброї, під час культурної — все для збільшення книжки!

Хай кожний український громадянин, кожне українське товариство, видавництво, часопис, книгарня, просвіта, школа, заклад, кооператив дадуть скоріще і свою позичку-вкладку на **Український Громадський Видавничий Фонд.**

Розповсюджуйте видання Фонду, вступайте вкладчиками в армію Фонду!

Бюро Українського Громадського Видавничого Фонду:
Є. Вировий, голова; **М. Галаган, Н. Григоріїв, П. Макаренко, Проф. Др. Я. Ярема**, секретар.

Адреса:

**Ukrajinskyj Hromadskyj Vydavnycyj Fond
Praha-Vrsovice, 665
Ceskoslovensko.**

Часопис „Свобода" читає до [illegible]

З НОВИХ ПОДІЙ ТА ІДЕЙ.

Безмежно великий і безмежно малий світ.

2. Непримітно малі орґанізми.

На перший погляд може видатись, що живі орґанізми мають менш-більше означені межі, досить тісні. Одначе близща аналіза доводить до „висновку, що т. зв. межі виявляють деяку елястичність, яка зміняється вже під впливом самого часу і умовин життя. Адже в давні ґеольоґічні епохи на нашій землі жили величезні дивогляди- потвори, які нині відтворює хіба уява поетів. Такими були морські та земні плазуни другої епохи, ящірки-риби, іхтіозаври, плезіозаври, мозазаври, динозаври, що мали по 20—30 м. дожини. Істнували тоді літаючі плазуни, від яких виводяться нинішні птахи. Звірята на подобу слонів з третьої епохи, в роді динотерія мали з півсеми метра довжини і пять метрів висоти. У Патаґонії, — яка нині славиться ослами! — жили в еоценовій добі великанські птахи, завбільшки чотири метри.

Чому-ж ці великі звірі щезли? Чому вимирають нині такі звірі як слон та кит? Факт, що зимнокровні плазуни другої ери вимерли, можна подекуди розяснити тим, що вони не могли приноровитись до холоднійшого клімату, який заволодів на землі в пізнійшій ері. Деякі вчені взагалі розяснюють, що великі звірята вироджуються та вимирають в наслідок специяльної недуги „ґіґантизму”, яка є перепоною для продовження роду. Те, що людина нищить такі звірята більше як инші, є другою причиною їх загибелі.

На всякий випадок, факт, що в якийсь момент розвитку нашої планети могли появитись і істнувати великан. орґ., є доказом, що розміри орґанізмів залежать від обставин часу та місця і що межі їх величини можуть бути сильно поширені. Чи можна нині твердити, що на планетах инших зоряних світів, ще нами недосліджених, нема таких живих великанів?

Як з одного боку телескоп поширив межі „безмежного” в царині між-планетного і позапланетного простору, так з другого: мікроскоп і ультра-мікроскоп відкрили нам невичерпані глибини в океані безмежно малих орґанізмів. В одній краплині води істнують міліони інфозорій, менших як мікрон, а їх тягар є такий неімовірно малий, що міліярд цих мікроскопічних живин важить менше як один ґрам. Ці живинки наділені великим хистом орґанізації, деякі з них забезпечені навіть кременним панцирем і є між ними породи, що мають більш як сто шлунків. Вони вічно рухаються, і невтомні у своїй діяльности, не знають ні сну, ні відпочинку. Деякі з них мають очі, зближені до зіниць. Якби поле їх зору було досить широке, то вони могли би запримічувати людий і тоді яке жахливе видовище бачили би ці інфузорії! „Це було би тоді так — пише Фламаріон — немов би мешканець Сіріюса взявши до рук Землю, Венеру, та Марса, мов жонґлер у цирку бере кулі, щоби ними підкидати — неждано зявився перед нашими очима в просторі, — і закрив масою свого тіла половину зоряного неба!”

Та чи нема ще менших живин, таких, які у відношенні до інфузорій булиб в такій пропорції як вони до нас? Величина звич. мікроб доходить до мікрона, себто тисячної частини міліметра. Та є ще ультрамікроби, яких через мікроскоп зовсім не видко, які легко переходять через - фільтри і є джерелом ріжних недуг. Їх величину означують частинами мікронів і вона може бути нищою як довжина світляної хвилі, себто 0.2 мікрона, а це межа, на якій предметів вже не можна схоплювати. Істнують ще галапаси мікроб або „бактеріофаґи”, вдесятеро менші як найменші бактерії, які можна бачити крізь мікроскоп. А проте вони більші як більшість відомих „недужих” мікроб. Ідучи по цій лінії все далі й далі, доходимо до мікроорґанізмів, яких величина знижується до катеґорії хемічної молекули. А чи не можна піти ще далі?

Дарма що фізика доводить нас нині до одиниць, яких не можна вже розкладати на менші елементи, фільозофія виходить поза ті межі, так само як у безмежно великім просторі, і поширює, чи пак: звужує ці межі у „безмежно малий.” Коли діло йде про царство орґанізмів, то в ньому межі „великого” та „малого” значно поширюються (звужуються), тому, що наука не дає в цій справі ніякої рішаючої теорії.

Природа знає не тільки неперивність, але й скоки. Невідома, чи в природі не істнує ціла низка „індивідуальностий” одиниць, — безмежно малих атомів, світів та орґанізмів, у безмежній ріжноманітности величин і довжин, і їх істнування та розвиток піддані законові „скоків,” згідно з їх розмірами та пропорціями. Нинішні інструменти обсервації, телескопи та мікроскопи, не мають змоги схопити реальність таких форм істнування, ні для нашого ока, ні для наших змислів. Звідсіля починається щойно єдиний простір — простір уяви.

Коли випиваємо один ковток свіжої води — гинуть міліярди інфузорій. Коли один промінь ультра-фіолетового світла паде на кольонії мікроб — гине в одну мить безліч таких живин. Чи можуть усі ці мікроорґанізми підозрівати, яка є дійсна причина їх загибелі і що ми живемо? У печері, в яку попав Одисей, три його товариші згинули в пащі Циклопа. Та колиб Циклоп і печера були міліон разів більшими, колиб його великанські розміри не були доступні для очей людий-піґмеїв, тоді нежданна смерть проти товаришів Одисея видалась би таємно-нерозясненою і її розвязували би собі фантастично. Чи коли користуємося такими аналоґіями для розяснення взаємин ріжних живих тіл і неживих орґанізмів Всесвіту — не відчуваємо на мить, яку ролю грає у розвязці долі людства неперевірена, слаба, а інколи навіть розпутана людська уява?

О.

ЯПОНСЬКИЙ КАРНЕҐІ.

Звичайно, як говоримо про дуже багатого чоловіка, називаємо його Крезом, або Карнеґі чи Рокфелером. В Японії є родина, в порівнанню з якою всі ті богачі не зовсім багачами. Барон Мітсуі-Гачіромен, голова родини Мітсуі, має кругло двацять міліярдів єнів. Цей маєток виріс у 17-му столітті. Предок на імення Гачіро був ґеніяльним головіком, що свій бизнес знав вести на новітній спосіб. Усім торгував, признав своїм робітникам участь в зисках, винайшов систему подвійної бухгальтерії, уживав чеків а був мистцем реклями. Як падав дощ, то людям, які переходили попри його крамницю, роздавав паперові парасолі, на яких великими буквами була виписана адреса його фірми. Він уложив також родинний статут, у якому передбачено, що майна не можна ділити. Завдяки цьому родина Мітсуі відграє в Японії ролю Карнеґі або Рокфелера. Вона має плянтації, фабрики й корабельні підприємства. Має всі відділи промислу, торговлі й комунікації. Хоч як то багата родина, жиє скромно. А це також приписує їй родинний статут.

ХРОБИ, ЩО Є ПОСЛУШНІ МІСЯЦЕВИ.

При кінці падолиста або в перших днях грудня мешканці південноморських островів Фіджі, Самоа і Тонґа мають велику радість. В означений день, що є в звязи з місяцем, який буває у падолисті, несподівано наповняється море такою великою скількістю специяльних хробів, що воно подобає на мучну зупу. Тубольці, як лише побачать це, кидаються до човнів, щоби наловити якнайбільше тої морської манни. Називають ці хроби „пальольо”, цебто оливний дар, бо з яечок їх уміють робити оливу. Передньою частю вверчується такий хроб у ходи (діри) коралевих раф. Є видко дивна сполука між дозріванням яечок і змінами місяця. На нових Гебридах „пальольо” зявляється зовсім правильно в означених годинах, вечером при кінці четвертого тижня в жовтні. Тубольці ловлять „пальольо” хробів руками при світлі смолоскипів. В Японії й на Антилях є инші породи „пальольо”, які також зявзяються правильно. В Неаполі рід щітиноватих хробів зявляється в першій і останній чверти (квадрі) місяця. Також у Франції запримітили, що між появою перстеневих або щітиноватих хробів є точно означена звязь. У деяких родів хробів, тоді як самиці зносять яечка, самці виконують найріжнійші танці на розраду самиць.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(42)

— Мені сторожеві собаки потрібнійші, ніж ті хорти, — Сава відповів. — Як маєш зайвину і відступиш мені, вдячно прийму.

Марина принесла закуску і мід. По другій і третій чарці Шаравскі повеселів. Правда, замість з любкою, зійшовся з її мужем, але за те відшкодує себе в Немирові. Вона, очивидно, лишиться там через ніч. Може завтра Чалий приїде по неї, а може й ні. Надія нічної роскоші в хаті Курчинської розпирала його груди. Тепер не жалував, що з Зоською розминувся. Як би був зустрівся з нею, то був би не їхав сюди. Був би вернув до Немирова. Приїхавши сюди, не втратив нічо, бо на ніч верне до Немирова, до Зоськи, а Чалому показав, що Зоська йому не в голові. І Зоська, гадав, буде вдоволена, що так склалося. Тим сердечнійше прийме його.

— Тож то буде ніч!— думав і попивав.

Коли Шаравскі зміркував, що вже пора їхати, щоби до Курчинської зайти, ще заки у неї полягають спати, обтер вуса рукавом і встав.

— Добрий мід, не легко від него відорватися, але мені пора в дорогу, — промовив.

— Та пора,— Чалий відповів. — Ходім!

Перед хатою стояли два осідлані коні. Шаравскі сів на свого, на другого Чалий. Шаравскі гадав, що Чалий хоче його провести бодай до корчми. Колиж Чалий не прощався, хоч корчму минули, він звернувся до него.

— Не трудися. Вертай до хати, бо я й так пущу коня чвалом. Я й так загаявся.

— Тай я до Немирова, — Чалий відповів. — То лиш я вибирався нині їхати до Немирова, бо маю орудку до гетьмана. Коли я про се сказав жінці, й вона наперлася їхати, бо вже минув місяць, як не бачила мами. Отже стануло на тім, що в полудне поїдемо обоє. Коли вона вже була на візку, мене задержало важне діло. Тоді я сказав їй, щоби їхала сама, бо я буду міг виїхати аж за пару годин. Так вона поїхала сама, тепер я їду. В Немирові переночуємо ї завтра в полудне вертаємо назад.

Розказуючи се, Чалий не чув, як Шаравскі скреготав зубами.

— Ґетьмана нема в Немирові і ще не знати, коли приїде, — сказав, гадаючи, що ся вість заверне Чалого.

— Пусте! — Чалий відповів. — Перекажу Кшиштофом. Як в сім ділі гетьман схоче балакати зі мною, то закличе мене. Як ні, то тільки перекаже мені свою волю.

Не було ради. Роскішна ніч, яка Шаравскому так солодко і так певно усміхалася, пропала. Чалий заїхав до Курчинської, Шаравскі поїхав далі, і опинився в шинку. Люди боялися приступати до него, такий був лютий.

— Може собаки принесуть мені щастє, — подумав. — Завтра, позавтра поїду з собаками... Коби його заїли!

Видержав цілий тиждень. По тижни вибрав дві собаки і пустився до Степашок. Приїхав до двора, а в дворі ні Зоськи, ні Чалого.

— Вони у попа на хрестинах, — сказала йому Марина. — За дві, три години вернуть. Чи будете дожидати їх тут, чи самі підете до попа, чи може мені йти туди, сказати, що ви приїхали.

— Буду дожидати тут, — Шаравскі відповів злісно... Твоя пані взагалі щось забула за мене. Викручуєся.

— Не викручуєся, тільки правду кажучи, їй того не дуже треба. Дома має аж забогато. Того й не напихаєся вам. Колись, як муж вже троха пристигне, як його огонь потахне, то знов буде инакше. Се одно. Друге, до сеї пори не було нагоди. Вона вже нераз зітхала, балакаючи зі мною про вас, так що з того! Чалий все біля неї. А як вона поїде до Немирова сама, без Чалого, то ви сидите тут і пєте мід. Чи се її вина, що ви розминулися?

— Бо я гадав, що до Немирова поїде Чалий, а вона тут лишиться.

— Чи до тої бесідки в саді Чалий заходить смерком?

— Та чого? Він тільки в днину заходить туди, коли там сидять пані.

— То я тепер відіду. Ти перекажи пані, щоби смерком прийшла до бесідки.

— Та чого?

— Я до неї прийду тою фіртою, що за бесідкою і тою фіртою вийду. Собаки не будуть лаяти, бо вони знають мене, отже пан не буде знати, що хтось чужий в саді.

— Фірта замкнена на ключ.

— Знаю... Возьми ключ і дай мені. Як буду відходити, то я або пані замкнуть фірту і возьмуть ключ або я замкну з того боку і ключ перекину в сад. Ти вибіжиш і возьмеш. Буде лежати перед самою фіртою.

— Ви все те дуже добре вимудрували, тільки біда в тім, що я не знаю де ключ. Ґадаєте, що тільки ви такі мудрі? І я мала таку гадку, коли пані сказали мені, що тут в дворі не зручно буде сходитися з вами. І я гадаю, що вам найлекше буде сходитися в тій бесідці, куди ви заходили би тою фіртою. Але ні я не могла знайти ключа, ні пані.

— Він ховає перед вами?

— Не ховає, але поклав десь так, що ми не годні знайти. Питати ми не хотіли, щоби не вгадав, на що нам той ключ потрібний.

— Дай мені грудку воску.

Марина принесла віск і він з ним пішов до саду. Зайшов аж до фірти, притис віск до дірки від замку і вернув до Марини.

— Я взяв міру. За пару днів буду мати власний ключ. Ти понамащуй, де треба, щоби фірта не скрипіла. Ще тільки одно треба би обміркувати. Як сповіщати паню, або тебе, що я прийшов і дожидаю її?

— Вигадайте, бо я не годна. Тільки одно скажу вам. Не важтеся приходити тоді, коли він дома. Пані вже тоді, ще у своєї мами такого страху наїлася, що тепер нізащо в світі не піде до вас, ані вас не впустить до себе, як цілком певно не знає, що він не наскочить. Як нагадає ту хвилю, то ще нині трусениця трусить нею.

— Колиж бо він все дома. Як той кліщ причепився до неї.

— А ви не причепилибся? Яке їхало, таке здибало. Терпцю! Нарік він зачне службу, то частійше буде поза хатою.

— До тої пори скажуся... Де мої собаки?

— Заперті в стайни.

— Знайди два ланци. Припну їх. Не спускайте їх зо дві неділи, щоби до когось з хати привикли. Привикнуть до того, хто їм через дві неділи буде давати їсти. Лише до такого вони будуть вертати і позволять взяти себе назад на ланцух. Щоби по спущенню на ніч вони не кидалися на домашних, нехай вся челядь через ті дві неділи час до часу підходить до них і балакає. По двох неділях собаки нічого їм не вдіють. Кождого иншого розідруть на шматки. Нехай пані все підходить до них, і балакаючи, нехай кидає їм їсти. Се на те, щоби не кинулись на неї, як вона коли вечером вийде до мене.

Марина принесла два ланци. Шаравскі причепив їх під стайнею, де вже були песі буди, сів на коня і відїхав.

Минуло літо, минула осінь і прийшла зима. У Шаравского був ключ від фірти, але все так склалося, що не міг з него користати. Все влізла якась перешкода. Як не в Степашках, то в Немирові у Курчинської. І жид Лейба не вмів винюхати нічого такого, що вказувало би на зносини Чалого з гайдамаками. Оскілько гетьман був дуже вдоволений з того, остілько Шаравскі крутив носом. Він знав, що таки тої днини, коли виявилась би зрада, голова Чалого злетіла би з пліч і Зоська була би вільна. Се для Шаравского було ще за рано, бо його жінка завзято держалася при житю, але він не сумнівався, що то вже не довго буде. Він рішився, хоч би й пронюхав яку зраду, виявити її гетьманови аж по смерти своєї жінки. Але час ішов, а ніяка зрада не приходила.

Прийшла весна і Чалий розпочав службу полковника. Гетьман позволив йому з усеї своєї міліції вибрати до немирівського полку людий, яких сам схоче. Чалий вибирав людий, які в сих сторонах не мали ніякої родини. З Українців зробив окрему сотню. Впрочім полк був зложений з самих Волохів, Німців і Татар. Були там ще инші віри і народи, але небогато. Саме тоді гайдамаччина кріпшала і Чалий, рад нерад, мусів полювати на гайдамацькі ватаги. Поводився так, як тоді, коли ще був у Четвертинського. Вислід був такий, що гайдамаки стали оминати добра Потоцкого, або на саму вість, що йде Чалий, щезали. Він був ворог руїни і непотрібних звірств.

Шаравскі аж тепер ликував. Чалий звичайно через днину був у Немирові, на ніч вертав до Степашок. Деколи й ночував у Немирові. Ночував у касарни зі своїм військом. Хиба як коли взяв з собою до Немирова жінку, то ночував у її мами. Шаравскі, як тільки не мав служби, то все, бодай на годиночку, був у Степашках в саді. Ніхто не бачив його, коли приїздив, коли відїздив. Нераз тільки жид Лейба знав про се, бо Шаравскі звичайно поступав до него. Але жид мовчав. І жид мовчав і жидівка мовчала. Коли раз Чалий пішов з військом на пару днів, то Шаравскі цілком не вернув до Немирова ночувати. Наперся йти на ніч до хати, кажучи, що в бесідці холодно. Але Зоська не хотіла. Боялася, що біда готова нанести мужа передвчасно.

— Ти, Зосенко, чогось не така, як твоя мама, — раз Шаравскі промовив до неї.— Твоя мама не довго ждала на першу дитину, не довго на другу. Тобі вже другий рік минає і якось не заноситься. Чому се так? У инших є зараз, а у тебе благословенства нема, хоч...

— Може то за кару Бог не благословить?

— За кару? Щож ти таке согрішила?

— Або то не гріх, мати мужа і робити таке, як я роблю?

— Колиж бо повинно бути вже з того, що було ще заки ти мала мужа. Я не сумнівався що буде. Я вже наперед тішився.

— Може ще буде. Нераз приходить аж по пару роках. Нераз по кільканайцяти.

(Дальше буде).

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальний мітинґ відбудеться дня 9. жовтня, о годині 7.30 вечером, в гали звичайній. Тож проситься всіх членів місцевих і позамісцевих на той мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1.00. — Мих. Голубець, предс.; Василь Тулевіч, секр.

СТ. ЛУИС, МО. Бр. св. Вол. Вел.. від. 179, повідомляє всіх членів, що спеціяльний мітинґ відбудеся в неділю 11. жовтня, в Нар. Домі, 1523 Гікорі Стр. Неявившийся член підпадає карі після статута.—М. Дмитришин, предс.; Т. Шпить, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Марк. Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що мітинґ відбудеться о год. 2.30 попол., в неділю, 11-го жовтня в гали Української Хати під ч. 2240 Ґрейлінґ ул. Проситься всіх членів прибути, бо есть кілька важних справ до полагодження, буде також рішена справа щодо балю. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. І також проситься не занедбувати приєднувати нових членів і членкиць та дітий до У. Н. Союза і Товариства. — Андрій Патра, предс.; Іван Курчак, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бряд Бр. св. Ів. Хр., від. 292, повідомляє своїх членів як рівнож і членкинь, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 11-го жовтня, о годині 1-ій пополудни. Проситься усіх членів прибути позаяк суть дуже важні справи до вирішення. Браття, не ходім спячо, а даймося світу пізнати, що ми живем, вже горячка минула, тож тепер пора до праці! Рівнож пригадується довгуючим членам, щоби свої вкладки платили на час, бо дальше так не може бути. Ті Українці котрі ще не стоять в наші йорганізації, нехай не відкладають, бо може бути запізно. — Д. Запітічний, предс.; П. Кізня, секр.; Т. Медвідь, кас.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 216, повідомляє всіх своїх членкиць, що річний мітинґ відбудеся в неділю, 11. жовтня в гали церковній, о год. 2-ій пополудни при 122 Парнел Стр. Кожда членкиця має явитись на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. Довгуючі членкиці мають прийти і вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Буде вибір нового уряду. Котра членкиця не прийде заплатить кару 2.00 доляри. — Текля Янсевич, предс.; Анна Олещук, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє, що надзвичайний мітинґ товариства відбудеся о годині 12-ій в полудне, в неділю, дня 11. жовтня в Українській Хаті, 2240 Grayling St. Просимо всіх членів прибути на сі збори, бо маємо богато важних справ до полагодження. Повідомляєся контрольну комісію, аби сконтролювала книжки. Статутова Комісія аби таксамо явилася на сі збори. Неявившіся висше згадані заплатять кари по 1 долярови. — П. Андрушків, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Зап. Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. жовтня, в гали під ч. 3464 Clcotte Ave. точно о 1-ій годині пополудни. Проситься якнайчисленнійше зійтися. — Стефан Дідула, секр.

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87, повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудесь о 1-ій годині попол. в неділю, 11. жовтня в гали Cushing's, 35 Central Ave. На порядку нарад: фінансове справоздання, справа позички на будову галі і другі важні справи. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Лука Курило, предс.; Вас. Максимик, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. св. Василія Великого, від. 161, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 2-ій год. пополудни в неділю, 11. жовтня, в гали Братській, 614 Glenwood Ave. На порядку нарад буде справоздание і другі справи. Неявившийся член заплатить кари 1.00, а урядник 2.00. — Мих. Радьо, предс.; Антін Підуфалий, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, дає до відома своїм членам, що місячний мітинґ відбудеться 11. жовтня, в неділю о 2-ій годині пополудни в гали парохіяльній, 303 Hudson Ave. Члени мають явитися на сей мітинґ бо є дуже важні справи до полагодження; буде тако жсправа з лентами, котрі маються заордерувати зараз по мітингу. Хто має стару ленту то просимо принести на мітинґ. Довгуючі члени мають виповнити свої вкладки сего місяця. — А. Бабій, пр.; М. Антонів, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. Запор. Січ, від. 155, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, дня 11. жовтня, в гали під ч. 782 Стейт Стр., о годині 3-ій попол. Обовязком кождого члена явитися на мітингу, бо є важні справи до полагодження. Напоминаєсь тих членів котрі довгують до Тов. за місяць серпень і вересень, щоби прийшли вирівнати свій довг, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Дмитро Федчишин, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітинґ відбудеться в неділю, дня 11. жовтня, о 3-ій годині попол., під ч. 708 McIlvenie St. Проситься членів, щоби явились на сім мітингу бо є важні справи до полагодження. Буде справоздание контрольної комісії. Неявившийся член підпадає карі 1.00, а урядник 2.00. — Яцко Тащик, предс.; Ник. Купчак, кас.; Ів. Чопик, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 276, повідомляє, що мітинґ відбудеся 11. жовтня точно о год. 1-ій пополудни в церковній гали на 6-тій улици. Кождий член має явитись, бо є важна справа щодо будови свого дому. Пригадуєсь всім довгуючим, щоби вирівнали свої залеглости, бо впротивнім разі з кождим поступиться після статута пар. 302. Також пригадується тим родичам, котрі мають свої діти в У. Н. Союзі, щоби платили точно за них вкладки, бо коли родичі не заплатять, то хто за них заплатить, а секретар все своїх гроший вкладати не буде і не буде потім ходити по хатах збирати вкладки від членів. —Яків Лисяк, предс.; Мих. Фук, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеся дня 11. жовтня, о год. 12.30 в гали церковній при Чарліс ул. Проситься всіх членів прийти на мітинґ, а котрі довгують мають вирівнати свої залеглости. — Йосиф Казюта, предс.; Мих. Пик, кас.; Іван Іванішів, секр.

АСТОРІЯ, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє, що річний мітинґ відбудесь о год. 7.30 вечером в суботу, дня 10. жовтня в гали Чеського Дому, 219 Woolsey Ave. На порядку нарад є важні справи до полагодження, тож є конечністю присутність всіх членів на час. Неявившийся член заплатить кари 1.00, а урдяник 2.00. — Стефан Бриґідир, предс.; А. Климишин, секр.

БРУКЛИН, ҐРІНПОЙНТ, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 10. жовтня в домі 177 Green St. Обовязком кождого члена прийти на сі збори і вирівнати місячні вкладки; незаплативші члени будуть суспендовані після статута У. Н. С. Проситься припровадити нових членів. — М. Федас, предс.; Василь Сенишин, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє, що 3-квартальний мітинґ відбудесь о год. 7.30 вечером, в суботу дня 10. жовтня, в гали церковній на Ґренд Стр. в Ровей. Проситься всіх членів прийти на означений час. Уряд здасть звіт зі свого урядовання. Проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости. — Н. Моссора, предс.; Я. Макович, кас.; Я. Салій, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 234, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що 3-квартальний мітинґ відбудесь в пятницю 9-го жовтня, точно о год. 7.30 вечером, в гали Лютвина, 69 So. Park St. Кождий член знаючи обовязок організації, повинен явитись на сей мітинґ в точно приписаний час, позаяк є важні справи до полагодження. Буде триквартальний звіт контрольної комісії. Неявившийся член буде суджений Тов. — С. Феліко, предс.; І. Черґіл, кас.; Н. Ільків, секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що звичайний мітинґ відбудеться в суботу, 10. жовтня, точно о 7-ій год. вечер. в гали церковній, 34 Біч ул. Кождий член має прибути на означений час, щоб всі товариські справи полагодити. Пригадується довгуючим членам, щоби свої вкладки зложили на тім мітингу, бо інакше будуть суспендовані. Котрий Українець чи Українка, як ще не стоять в У. Н. Союзі, най прийдуть на сей мітинґ і впишуться в члени, бо буде запізно. — Н. Никорчук, предс.; Іван Глива, кас.; Мих. Галькевич, писар фін.

УВАГА ГОРА МІСТА НЮ ЙОРКУ!

Подаєся до відомости родичам, що **Українська школа** отворена при **318 E. 72nd St., в Українськім Народ. Домі.**

Кожда українська родина має обовязково присилати свої діти, щоб научились по українськи. **Впис дітий** о 5-тій вечером в поенділок, середу і пятницю.

Рівнож **розпочалася школа при 220 E. 106th St., в Cecilia Cath. School,** і дальші **вписи дітий** відбудуться о 5-ій вечером, вівторок, четвер і пятниця.

Родичі, старайтесь свої діти посилати до своєї рідної школи. Місцевий Комітет стремить щоби зорганізувати сильну школу і приступити до закупна свого власного дому, де мала би відбуватись українська школа і инша народна діяльність. Тому родичі повинні звернути увагу на сей поклик і прислати свої діти до школи, котра тимчасово міститься в чужім будинку. Чому маємо тинятися по чужих кутках і призвичаювати наші діти на се, коли нас тут тільки живе. Отже родичі, приведіть свої діти, а тим, що оплатите за школу, покриєсь шкільні видатки, а решта, що останесь, піде на закупно своєї власної хати. До сего часу вже суть фонди невеликі на закупно будинку. Що місяця в суботу по першім о 8-мій год. вечером відбуваються наради в сій справі. Отже проситься кождого Українця, щоб зайшов і взяв участь в сій справі.

230,3,6 **Комітет.**

ПОЗІР НЮ ГЕЙВЕН І ОКОЛИЦЯ!

ЗАХОДОМ
СПІВ. ТОВ. „БАНДУРИСТ"
відбудеся представленне

ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ

ДВА РАЗИ
10. і 11. ОКТОБРА 1925 РОКУ
В СУБОТУ О ГОД. 6. ВЕЧЕР
В НЕДІЛЮ О ГОД. 5. ВЕЧЕР.
В ГАЛІ ЦЕРКОВНІЙ
123-127 Park St., New Haven, Conn.

На се представленне запрошується Українців місцевих і з околиці.

233-34 **Комітет.**

БЕЙОН, Н. ДЖ. І ОКОЛИЦЯ!

УКР. КАТОЛИЦЬКА ПАРОХІЯ
при церкві Усп. Пр. Діви
— устроює —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 10. ЖОВТНЯ 1925 Р.

В ГАЛИ „LABOR LYCEUM"
72 W. 25th St., Bayonne, N. J.
Початок о годині 3-ій пополудни.
Вступ 50 центів.

На сей баль запрошує всіх Українців з Бейон і околиці

233-34 **Комітет.**

НОВІСТ! ВУДГЕЙВЕН, Л. АЙ., Н. Й.!

Заходом Української Робітничої Дітočої Школи відограється по раз третий нову штуку написану т. В. Шопінським під заголовком:

МАЛИЙ ТАРАС

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 11. ЖОВТН 1925 Р.
В ARCANUM HALL
Jamaica Avenue & 116th Street, Richmond Hill, L. I., N. Y.
Перед і по представленню ТАНЦІ.
Початок о год. 2-ій пополудни.
ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.

Товариші і Товаришки! Вже много з Вас бачили виступи дітий У. Р. Д. Ш. цеї місцевости та їх вишколення, і це хай буде заохотою для поновної участи, а певно будете задоволені. За цим разом буде представлений образ з життя дитячих літ найбільшого нашого генія і поета Тараса Шевченка. Тому проситься всіх місцевих та позамісцевих товаришів і товаришок взяти як найчисленнійшу участь. Не оминіть цеї нагоди, а приходіть всі, щоб опісля не жаліли, коли розкажуть вам, що гарно відбулося це підприємство, а Вас там не було. **Весь дохід призначений на продовження науки в цій школі.** За взірцеву виставу штуки і гарну забаву ручить

233,35 **Шкільний Комітет.**

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

ФІЛАДЕЛФІЯ І ОКОЛИЦЯ!

УКР. СПІВ.-ДРАМАТ. КРУЖОК
відограє представленне

„БУНТАР"

велику драму в 3-ох актах
М. Ірчана

В СУБОТУ, 10. ЖОВТНЯ 1925 Р.

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ
849 NORTH FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA, PA.
Початок о год. 8-ій вечером.
Вступ: $1.00, 75 і 50 центів.
Чистий дохід на просвітні цілі.

233-34

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

о. Іван Черевко, парох в Корчмині, помер дня 16. VIII. 1925 р. у 83-ім році життя. Покійник належав до ряду оцих тихих робітників, що в безнастанній муравлиній праці довершують многих великоважних діл, які одначе позбавлені голосної автореклями до відома ширшого загалу не доходять. Мимо цього, що 60-і роки завівали сопухом цілковитої національної безсвідомости, хоч Покійник походив з польонофільської священичої родини, — то всеж таки станув він відразу твердо на рідному, народньому грунті. Ще учеником в німецькій ґімназії — українською бесідою й козацькою ношею демострував свою національну приналежність. Після скінчення ґімназійних студій, Покійник вступає в залізничу службу і небаром стає касіером в Бродах. На тому становищі маркував скрізь дотепним і досадним словом свою українськість. І це в тодішних дрімучих часах був зі сторони державного урядника неабиякий патріотичний чин. За волею своєї родини Покійник покидає залізничий уряд і вписується на теольоґію. Скінчивши теольоґію, стає Він сотрудником на Мазурах. В оцих окраїнних оазах українського населення працював Покійник мозольно і з величезним успіхом через 10 літ. Орґанізував нарід, вивчував його рідної мови, вщеплював в нього народню відпорність; як катихет, вщіплював у діточі серця почуття національної самовідрубности; як парох, перший із священиків у цій околиці, виголошував церковні проповіди по українськи, реставрував церкви, не допускав до т. зв. „ловів душ"; словом — протиділав ревно напрасній полінізаторській експансії. Опісля переносить Консисторія Покійника до Корчмина, де вже й перебуває через 40 літ аж до смерти. Тут розвиває Покійник свою громадську й душпастирську діяльність до незвичайно великих розмірів і стає справжнім піонером національного руху в своїй окрузі. Закладає читальні „Просвіти" в Корчмині, Махнівку і Щевиці, які орґанізує безперервно та в яких є довголітним головою. Оці читальні — неначе острови, через довгі часи, самітно, відрубно виднили в морю дооколичного москвофільства. У передвоєнній виборчій кампанії бере Покійник інтензивну участь, за що й був нераз переслідуваний тодішними властями. З польськими ксьондзами, що нахабно і безправно змагали латинізувати парохіян, Покійник вів безнастанно завзяті спори, які иноді кінчилися судовими процесами. Ізза незломної прямолінійности свого характеру і ввиду рішучої послідовности у виконуванню своїх обовязків, Покійник виходив у всіх згаданих процесах побідником. Що більше, був випадок покарання одного польського ксьондза реколекціями, на домагання Покійника, ізза управлювання ним ловів українських душ. Осьтакою своєю всебічною невсипущою душпастирською роботою Покійник вдержав усіх своїх парохіян при вкраїнському обряді. Покійник був справжнім праведником — лагідної і зрівноваженої вдачі; зокрема до небувалих границь добросердним. Характеристичною являється хоч би ця обставина, що не тільки в парохії, але загалом в цілій околиці не дасться найти чоловіка, що мав би до особи Покійника бодай одно слівце ненависти чи злоби. Наскільки правильно понимав своє звання, свідчить цей факт — що в часах девальвації гроша не підвисшував ціни за доконані священичі треби. Втямлюваний священиками, які добачували в цьому що найменше дивне здитиніня та що найважніше, погубну для себе конкуренцію, нераз заявляв: „Все подорожіло; однак слово Боже не подорожіло". В останніх літах довелося Покійникові чимало витерпіти від своїх священичих властий. Є широко звісним фактом, що перемиська консисторія веде обурюючий почуття справедливости, шкандальний режім нехтування і ігнорування старших віком священиків; це є практикована нею засада: „Кращий є найгірший, але молодий священик — чим незвичайно благородний, але старий". Не можучи знести старечости заслуженого чоловіка, Перемиська консисторія, зокрема епископ — гострими дотинками, давали Покійникові безперервно відчувати свою неласкавість і ворожість. Оця нечувано прикра несправедливість й надто свідоме її відчування, як своєї старечої долі, приспішили смерть оцього білого крука з поміж шістьдесятників. Кількатисячна жалібна громада й ревні сльози на очах учасників сумного похоронного обряду були найкращим підтвердженням небуденних заслуг покійника й синівського привязання до його особи селянських мас. Тож В. Й. П.

ПОЗІР КОРТІС БЕЙ І БАЛТІМОР!

Бр. св. Арх. Михаїла, від. 55 У. Н. С.
— устроює —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 10. ЖОВТНЯ 1925
В ГАЛИ ЧЕСЬКІЙ (CURTIS AVE.)
Початок о год. 7-ій вечером.

Запрошуємо всі Братства і Сестрицтва в Кортіс Бей і Балтимор до численної участи. Дохід призначений половину на нашу місцеву укр. церков, а половину на Братство. За добру забаву ручить Комітет. 233

ФАРМИ!

ДОБРА НАГОДА.

Фарма в стейті Ню Йорк, 153 акри, половина орної урожайної землі, решта грубий ліс; фарма при стейтовій дорозі межи трома великими містами, миля до міста. На фармі знаходиться 8 добрих будинків, покритих сивою бляхою, дім на 8 кімнат з порчом, 2 пари коний, 5 коров, 4 безроги, стадо курий та качок, автомобіль новий, машина до кошення збіжа, сіварка, два плуги, косарка та другі машини. Тогорічний збір з фарми був 20 тонів сіна, жито, овес, гречка, картофлі, кукуруза, так само є великий город, на котрім находиться капуста, цибуля, петрушка і т. д. То всьо за $5,000, половина готівкою а решта на догідні сплати. На фармі довгу нема. Голоситися до гросерні: 231-36

PAUL KOTYNSKI,
[illegible] Fagan St., [illegible], N. J.

ТИМЧАСОВИЙ ПРИЇЗД В АМЕРИКУ.

(„Гості" або „туристи" в Злучених Державах)

Як відомо, іміґраційний закон Злучених Держав дуже обмежує іміґрацію, переселенне, в Америку. Понад означене число — квоту — він іміґрантів не допускає. Одначе та заборона обіймає тільки іміґрантів, значить людий, котрі хочуть переселитися в Америку на постійний побут, щоб тут жити. Іміґраційні обмеження не стосуються до тих, хто приїздить до Злучених Держав лише на деякий час, за ділом чи в гостину, щоб після того часу знов вернутись додому. Такі „гості" чи „туристи", приїздять лиш на тимчасовий побут, за іміґрантів не рахуються і можуть віздити свобідно „поза квотою," одначе з тою умовою, що по своїм часі вони мусять виїхати назад.

Розуміється, щоби приїхати в Америку, такий „гість" мусить мати також пашпорт від свого уряду і мусить дістати „візи" від американського консуля заграницею. Се не так звані іміґрантські візи, але звичайні консулярні. Звичайно американський консуль прибиває печатку, на якій написано, що його віза важна на протяг 12 місяців. Через те приїзджаючі з такими візами часто допускають, що їм вільно пробути в Америці цілий рік. Це помилка. Печатка та значить лише те, що на протязі року чужинець мусить виїхати до Америки. Дозвіл на побут в Америці дають звичайно лише на шість місяців або менше.

За візи ті платиться в американськім консуляті різно, залежно від того, в якій країні і скільки та країна вимагає за свої візи від американських горожан. Наприклад, в Німеччині, Данії, і Швеції, американські консулі дають свої візи горожанам тих країв безплатно, так як власне Німеччина та Швеція не вимагають ніяких оплат від американських горожан, що туди ідуть. В инших краях за американські візи платиться менше або більше, до десять долярів. Ще давніш Злучені держави заключили договір з Канадою, Мексиком, Кюбою і деякими республиками південної Америки, по якому від горожан тих країв не вимагається ні паперів ні віз.

Чужинці, котрі прибувають в Америку тільки на тимчасовий побут, як „гості", підлягають в порті лікарським оглядинам і екзамінації так само, як і іміґранти, і можуть бути недопущені, коли вони належать до катеґорії осіб, яким приїзд в Америку заборонений (хорі заразливими слабостями і т. п.). Коли вони приїзджають третою клясою, то їх відсилають для оглядин на Елис Айленд таксамо, як іміґрантів. Комісар Елис Айленд зробив недавно властям пропозицію, щоб „гостий" все одно що з третої кляси не відправляти на „остров," але оглядати й перепитувати на напокладі корабля разом з пасажирами другої і третої кляси.

Таких гостий або туристів допускають звичайно лише на шість місяців. Пробувши той час в Америці, вони повинні виїхати, хиба що одержать дозвіл продовжити свій побут в Злучених Державах. Інакше їх депортують.

Коли в порті іміґраційні власти підозрівають, що чужинець не приїхав як „гість" на деякий час, а хоче обійти іміґраційний закон і лишитися в Америці постійно, тоді від нього можуть вимагати залогу в сумі пятсот долярів. І все частійше вимагають, особливо коли приїзний „гість" має близку родину в Америці і виглядає, що він схоче при ній лишитись. Також корабельні компанії часто вимагають, щоб „гість" їдучи в Америку, підрязу купив собі поворотний білет і щоб мав про собі бодай пятсот долярів, щоби в разі потреби зложити як за залог (бонд).

Коли чужинець допущений на деякий час за залогом, в свій час не виїде, то уряд залог конфіскує і чужинця шукає, щоб його на силу депортувати. Коли він в свій час Америку покидає, то залог його звертають.

Буває, що такий чужинець приїзджає як гість, ніби лиш на короткий побут, з надією, що йому вдасться як небудь свій побут леґалізувати, значить, будучи тут, перемінитись в „еміґранта" і лишитися на завще. Отже треба знати, що по закону це не можливе. Пробуваючи в Америці, такий гість свого правного становища змінити не може. Щоби леґалізувати свій побут в Америці, він мусить виїхати закордон і приїхати другий раз, вже яко іміґрант з іміґрантськими візами і попавши в іміґрантську „квоту". Це відноситься і до жінки, котра приїхала в Америку яко „гість" і в Америці вийшла за муж за американського горожанина. Вона мусить виїхати бодай до Канади, і вернутись назад яко іміґрантка, котру зрештою яко жінку американського горожанина допускають поза квотою.

В тій справі не помагають і „перші папери" горожанські, коли такий гість взяв їх після приїзду в Америку. Однаково мусить виїхати. Від серпня 1924 року „перші папери" суд видасть аж після провірення, чи іміґрант був допущений на постійний побут в Америці.

Пробувши свій дозволений час в Америці, звичайно шість місяців, такий „гість" може дістати дозвіл лишитись довше, але не довше як на рік. Для того він на трийцять день перед тим, коли прийде реченець його побуту в Злучених Державах, мусить зробити подання до іміґраційних властей, представляючи причини, що спонукують його довше лишитися. Те подання робиться на окремім формулярі (форма 639), який можна дістати в Іміґраційнім Бюрі у Вашингтоні або на найблизшій іміґраційній стації, і вноситься його на руки іміґраційних властей в порті, до якого чужинець прибув.

На протязі останнього року — від 1-го липня 1924 до 30 червня 1925 — допущено до Злучених Держав 60,203 осіб, власне, яко таких гостей, що приїхали в Америку на деякий час за таким чи іншим ділом.

ПОХИЛА ВЕЖА В ДЕЛЬФТ.

Звичайно знаємо лише про похилу вежу в Пізі. Але є ще й инші вежі, зовсім такі похилі і яких стріне така сама доля, що колись заваляться. Приміром у Дельфт, місті гарних синьо-взористих кафлів і гарненької порцеляни. Але Дельфтійці цим не нервуються, як і взагалі Голяндці для всього є більше рівнодушні як Італійці. Вони теж привикли до похилих будівель. В Амстердамі є цілі ряди домів із похилими передніми вершками (начільниками), що аж лячно. Але доми всетаки не падуть тай ще є з того така користь, що тими вулицями підчас дощу йти без парасолі і не змокнеться. Лише раз, тому богато літ назад, у дельфтській міській раді поставлено інтерпеляцію з приводу похилої вежі. Один із міських радних хотів знати, коли завалиться вежа. Бурмістр відповів інтерпелянтови, що може бути зовсім спокійний, певно не дожие тої хвилі, коли вежа завалиться, бо на протязі двацятьпяти літ нахилилася лишень на один ступінь. „Ну, коли так, то воно потриває ще 90 рази 25 літ, заки вежа лежатиме на землі," — сказав міський радний. Инший радний все ще таки не заспокоївся тим. Цілу ту справу з одним ступнем, здавалося йому, треба близше пояснити. Тому він звернувся до бурмистра зі запитом, щоби пояснив, чи тут мова про ступні Цельзія чи Фаренгайта.